

lističu, katerega sem pustil v svojem stanovanju, so zabeležene besede: »Kaznujem se sam radi ene napake.« Za te besede sem dolžen v očiščeni zakonu pojasnitev. Nekeč je prišla k meni soproga profesorja in mi je tožila radi bolečin v zgornji ustnici. Pri natančnejšem pregledu sem odkril neznatno oteklino, ki se mi je zdela sumljiva. Izprašal sem bolnico in jo prosil, naj mi pokaže barvilo za ustnice. Natančna razkrojila barvila so dokazala, da je sredstvo lepotečenja sestavljeno iz konjske masti. Bilo je to v času, ko je zavživalo rusko prebivalstvo v letu trajanja lakote konjsko meso. V barvilo so bili bacili smrkavosti. Konjska smrkavost je grozna bolezen, ki preide tudi na človeka in ko je zaključek je vsikdar — smrt! Naročil sem k sebi g. profesorja, mu razložil ženin položaj in mu dal tudi nasvet, katerega je izpolnil. Mož se je podal domov in je dal svoji nič hudega sluteči ženi ciankali. Izstavil sem mrvoogledno izpričevalo, ki se je glasilo, da je umrla ženska vsled kapi. Gospod profesor ni danes več med živimi in mu ne more škodovati moje priznanje.

Služaj profesorjeve žene me je napotil, da sem ravnal z vsemi bolniki, ki so se zatekli k meni z neozdravljivimi boleznimi, na enak način, da bi jih rešil mučne smrti. Vi kot državni pravdnik že veste, da nisem jaz prvi, ki sem prišel na umor iz usmiljenja. Poznam mnogo poklicnih tovarišev, ki so z menoj istega mnjenja. Težko je, neozdravljivemu bolniku razkriti istino. Ravnotako je nemogoče, prepustiti odločitev za umor reveža sorodnikom ali prijateljem. Vsa ta razmišljanja so me pripravila do spoznanja, da sem obračunal kar sam z žrtvami neozdravljivih bolezni, ne da bi bil koga vprašal. Zastrupljal sem take bolnike in izstavljal napačna potrdila o vzroku smrti.

Pred dnevi je umrla bolnica Nataša, po mojem spričevalu na srčni kapi. V resnici pa sem jo zastrupil. To je bil moj 40. umor. Ugotovil sem oteklino raka in sem bil mnjenja, da bi bila ope-

racija itak brezuspešna. Ko sem pa pozneje raztelesil truplo, sem odkril grozno zmoto. Oteklina je bila čisto nedolžnega značaja. Nataša je bila moja nevesta, vendar to ne spada k stvari. Podal sem se k duhovniku in sem se mu spovedal slučaja. Dobri starec je omedlel, ko je čul strašno izpoved. Ali ni vseh 40 umorov strašna zmota in greh, nad katerega odpuščanjem sem obupal!

*

OBČNI ZBOR MARIBORSKE PROSVETNE ZVEZE

se vrši v četrtek, 26. novembra, v Mariboru v dvorani Prosvedne zveze v Zadrugi gospodarski banki. Začetek občnega zbora ob 10. uri predpoldne. Društva, pošljite svoje zastopnike!

Krščanska ženska zveza v Mariboru priredi v nedeljo dne 15. novembra ob pol petih popoldne v dvorani Prosvedne zveze proslavo 700letnice smrti sv. Elizabete. Vljudo vabimo vse članice, člane in prijatelje, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Vstopnice se dobijo pri vseh gospeh odbornicah. — Odbor.

Opolnica. Katoliško prosvedno društvo pripravlja za dogleden čas, najbrž že dne 15. novembra, krasno ljudsko igro »Mlinar in njegova hča«. To bo v novi seziji že druga predstava. Pred predstavo nastopi pevski zbor. Vsi prijatelji poštene zabave prijazno vabljeni!

Velika Nedelja. Velika tombola se vrši v nedeljo dne 15. novembra točno ob treh popoldne v Društvenem domu ob vsakem vremenu. Nad 300 krasnih dobitkov, kakor vreče moke, obleke, perilo, podplati itd. Vabljeni vsi od blizu in od daleč! Ne zamudite tako ugodne prilike!

Središče ob Dravi. V nedeljo dne 15. novembra priredi tukajšnji Ljudski oder v Društvenem domu krasno narodno igro s peljem »Do-

men« v petih dejanjih. Vabimo k obilni udeležbi. Začetek ob 7. uri zvečer. — Naše društvo »Središka prosveta« je imelo dne 25. oktobra svoj redni letni občni zbor, združen s predavanjem g. Mihelčiča o zavarovanju. Tri ure trajajoči občni zbor je pokazal, koliko je društvo v pretečenem poslovnem letu storilo za ljudsko prosveto. Samo nekaj števil. Članov ima 167. Odseki: Fantovska Sloga, dekliska Vigred, dramatični Ljudski oder, tamburaški, pevski. Društvo je imelo pod predsedstvom kaplana Andreja Stakne 12 odborovih sej, odsekovi odbori pa 30 sej. Poučnih predavanj je bilo 32, med temi 9 s skioptičnimi slikami, fantovski odsek je imel še posebej 16 sestankov, dekliski pa 7. Dramatičnih nastopov je bilo 12. Priredili smo tudi prosvetno akademijo, proslavili očetov in materin dan z izbranim sporedom. Vaj za razne nastope je bilo nad 100. Denarnega prometa je bilo 23.666 Din. Dopisov 150. Že te številke kažejo, koliko ur, namenjenih počitku, je morala žrtvovati navdušena mladina, da je te uspehe dosegla kljub vsakokratnim nasprotovanjem. Izvoljen je bil stari odbor.

*

Predsednikovi milijoni.

Avguštin Leguia, ki je bil 15 let neomejen diktator južnoameriške države Peru, tiči že pol leta v ječi, ki je oddaljena komaj 100 m od predsednikove palače, kjer je izvrševal poprej svojo visoko službo.

Kakor njegov slavn prednik, prvi španski zmagovalac države Peru, Pizarro, je sanjal tudi Leguia o bogati in močni državi. Balzamirano truplo Pizarro počiva v stekleni krsti v katedrali peruanskega glavnega mesta; Leguia in njegov sin pa premišljujeta vsak v svoji zaporni celici o minljivosti posvetne sreče.

Peruanske oblasti se trudijo, da bi izsledile težke milijone, katere je naložil ter skril predsednik Leguia po inozemskih bankah. Doslej so bila vsa tozadevna povpraševanja zamanj in zaprti Leguia se brani trdovratno, da bi o naložbi kaj izpovedal ter izdal.

mož s prodajo zadovoljen. Naslednji dan je mesar prejel sledečo brzojavko: »Strinjamo se s prodajo svoje žene po dve liri za kilogram žive teže. Jo pošljem jutri.«

Vandrovce je potkal na vrata: »Gospa, holan sem. Zdravnik mi je dal tole medicino, pa je ne morem vzeti, je dejal ter ji pokazal steklenico. — Gospa: »Ubožec. Zlico rabite in kozarec vode, kajne?« — Vandrovce je odkimal: »Ne, radi tega bi vas ne nadlegoval. Toda, zdravilo moram jemati po kosilu. Gospa, ali vam je morda kaj od opoldne ostalo?«

Noče delati. Len dijak (pri sebi): »Danes

vas in med njihova dekleta silil — gledajo po strani, skoro sovražno.

In res je hajdinski krojač in godec Martinek Mlakar, daleč naokoli znan dobrovoljček in šaljivec, ki so ga bile polne vse gostilne in je vse slišal in izvedel, Rajavca opozoril, naj gospod Dominik rajši ne prihaja več v vas. Zakaj ljudje se boje, da bi zanesel med nje strup črne kuge.

Rajavec se izprva za svarilo ni mnogo zmenil. A ko je nekaj ljudi nenadoma zbolelo tudi na Hajdini, nekaj jih umrlo, so mnogi, zlasti moška mladina, naravnost in odkrito govorili, da je pisarjev fant, ki se pri Rajavcu ženi, bolezen iz mesta prinesel. In so grozili, da mu poti na Hajdino ne bodo več posebno prijetne.

Martinek je Rajavca posvaril še resneje. Dasi pijanček, ni bil nevhvaležen za dobroto, ki so jih sprejemali otroci in žena od Rajavčevih, ko so pomanjkanje trpeli, ker se je on po gostilnah klatil in še tisto malo, kar je zaslužil, zapravljal in zapil. Zadnji časi, umiranje krog njega, ga je naredilo resnejšega, za dobro dovtetnejšega. In je hotel nekaj dobrega storiti tudi Rajavčevim in Dominiku, ki ga je zaradi njegovega vedrega in priljudnega značaja rad imel.

Tedaj je Rajavec res prosil Dominika, naj nekaj časa ne prihaja. Saj ve, kako je vse razburjeno, vse

brez uma, za vsako nepremišljeno dejanje kakor nikoli poprej pripravljeno.

A mladenič se je čudil: »Da bi se bal! Nikoli se nisem, v teh časih še manj. Saj slednji dan zrem smrti v oči.«

A Rajavec je govoril, kako ga gledajo sosedi že skoro vsi po strani. In ne bi imel rad ne zaradi sebe in svojih, ne zaradi brata župnika, če bi nastalo res sovrašтво vse vasi zoper njega in njegove. In da je krojač Martinek, ki mnogo sliši in izve, govoril to in to. In gotovo ne brez vzroka.

Naposled se je Dominik vdal, dasi s težkim srcem.

Ko je jezdil nazaj v mesto, je sedel Martinek ob oknu svoje raztrgane kočice in je sinčku hlače krpal — najbolj strgani v vasi so bili vedno njegovi otroci.

Dominik je pred oknom konja ustavil.

»Mlakar, ali bi mi storili veliko uslugo?«

»Rad, gospod, če takle krojaček more takemu gospodu kaj storiti.«

»Ako bi v prihodnjih časih ne prijezdil več ven, pa bi se pri Rajavcu kaj posebnega dogodilo, recimo, da bi Rozka zbolela — zakaj nihče ne ve danes, kaj nam prinese jutrišnji dan — ali bi zakurili na Rajavčevi njivi ob cerkvi tri ognje?«

»Rad, gospod Dominik. Rajši bi pa imel, če ne bo potrebno.«

Kljub težavni izpremibi usode pa predsednik ni izgubil zaupanja v zvezdo sreče. Že enkrat se je nahajal v položaju, ko je viselo njegovo življenje na niti. V drugem letu predsedovanja ga je zajela vstaška tolpa. Gnali so ga na trg neodvisnosti, kjer je že čakala vrsta strelcev, ki bi naj izvršila nad predsednikom smrtno obsodbo. Vodja vstašev je ponudil predsedniku kos papirja, katerega naj podpiše pred ustrelitvijo. Bila je to listina, v kateri se odreka Leguía predsedniškemu mestu. Leguía je vzel pero v roke, a mesto, da bi bil podpisal, je začel razgovor z uporniki. Znal je zavijati besede tako zanimivo, da je preteklo četrti ure. Med tem so se že bile približale vladi vdane čete. Na smrt obsojeni predsednik je bil oproščen, pač pa so postrelili takoj zajete upornike!

*

Napovedi o koncu sveta.

Indijska napoved.

Strah pred koncem sveta je splošen, a nastopa po raznih deželah tolikokrat v izrodkih. V Indiji, v templju v Benares je kakor naprtnik velika piramida iz 64 čisto tankih zlatih ploščic. Piramido je postavil sam Brahma in se imenuje »popok sveta«. Po svetih predpisih morajo svečeniki dograditi piramido. Ko bo ta gotova, bo konec sveta. Ta od boga zaukazana naloga je računsko čudo. Že tisočletja se trudijo duhovniki, da bi izpolnili prerokov ukaz, ne da bi se bili doslej le količkaj približali zaželenemu cilju. — Brahma je izdal za rešitev omenjene naloge natančne predpise, ki so ti-le: Piramido iz 64 majhnih, na sredini preluknjanih in na širino zaokroženih ploščic, ki so na zgoraj in na spodaj vedno manjše, je treba zgraditi s pomočjo dveh nadaljnjih šivank. Od ene šivanke, na kateri so zložene ploščice, jih je treba prestaviti na drugi dve šivanki. Ta prestava ploščic se mora tako izvršiti, da se ved-

PRAZNOVERNOST NAŠIH STARIH.

Res se nam danes čudno zdi, če pomislimo, da se je že nedavno verovalo v čarovnice in da so zadnje grmade zaplamtele kot viden znak te kužne bolezni.

Vsled velikega napredka kulture naletimo v današnjem življenju na mnoge izraze, ki nas spominjajo na ono dobo.

Vzemimo n. pr. izraz »Hexenschuss«, ki se v običajnem življenju dostikrat rabi, a ki bi naj pomenil bolezen v križu. Prej, dokler se ni znalo za pravi vzrok teh osjetljivih bolečin, ki običajno nenadoma nastopajo z velikimi bolečinami v kosteh in križu, in gotovo je cenjeni čitatelj že na sebi občutil, to se je pripisalo demonskim močem čarovnic. Da se mi sedaj rešimo teh bolečin, vzamemo Aspirin tablete, v onem času so se morale te osebe podvreči velikanskim mukam: stavljanju v razgrete peči. Pred vratmi teh peči je stala rodbina teh nesrečnih bolnikov, izgovarjajoč čarobno formulo: »Tako te porivamo v peč, a v imenu božjem pridi ven očiščen vseh čarovnij in slabega duha.«

Srečne se lahko smatramo, da nas je današnja doba napredka in znanosti rešila takih muk in omogočila rešiti takih bolečin z enostavnim vzemanjem preizkušenega sredstva, kakor so Aspirin tablete.

no sname le ena ploščica in se prenese ali na presto iglo ali položi na širšo ploščico. Za dokončanje te zgradbe bo potrebnih 20, 293, 775, 907, 454, 375 prenosov. Ako bi rabili svečeniki za en prenos le 5 sekund, bi bilo na dan mogočih 17.000 prenosov, torej v enem letu 6.807.200. Za dokončanje naloge bi bila potrebna doba 3, 217, 395, 650, 177 let in od tega je pretekla doslej niti omenka vredna malenkost.

Prerokovanje o koncu sveta v raznih dobah.

Vedno so bili na svetu ljudje, kojih trgovska živahnost se je v letih pred napovedanim koncem sveta podvojila, da početvorila in so zaslužili radi nikoli uresničenih nesreč velikanska premoženja. Na Kitajskem si je izmislil nekdo, tiskati bankovec za drugi svet. Drugi je zopet izdajal časopis o poslednji sodbi. List je vseboval namigljaje in nasvete za čase ob koncu sveta.

Veliko strahu so povzročevale prerokbe o koncu sveta okrog leta 1000.

Zvezdoslovec Stöffler je izračunal, da bo 2. februarja 1524 drugi vesoljni potop. Cesar Karl V. je pustil prerokbo v Španji preizkusiti, odkoder se je raznesla nesrečna vest po Nemčiji in širila strah in grozo. Na Nemškem, Francoskem in Španskem so zapuščali ljudje hiše ter posestva in so se izseljevali na hribe. Predsednik Auriol v francoskem mestu Toulouse je pustil zgraditi drugo Noetovo barko in jo je preskrbel obilno z živežem. Njegovemu vzgledu so sledili menihi samostana Lehum, ki so svojo ladjo postavili na zelo visoki podstavek in so se vežbali vsako popoldne v veslanju po zraku.

Konec sveta in »prosvitljena« doba.

Glede strahu pred koncem sveta ni prav ničesar spremenila današnja »prosvitljena doba«. Še vedno je dovolj ljudi, ki so ohranili v dobi stalno napredujoče znanosti ter tehnike na skrivnem strah pred koncem sveta. Le na ta način se da razložiti dejstvo, da je bilo v 20. stoletju v Belgiji ustanovljeno »društvo o koncu sveta«, ki šteje zelo veliko članov. Posamezni udje se imenujejo »črnogledi«, in pričakujejo od ustanovitve organizacije po Viljemu Millerju v Pittsburgu leta 1831 vsako leto konec sveta. Dne 9. junija 1928 so bili po več mestih in vaseh na Portugalskem prepričani o sodnem dnevu. Mnogo praznovernežev je umrlo od razburjenja. Hude posledice je imela prerokba o koncu sveta aprila leta 1843 po mestih vzhodne in zapadne Amerike. Razburjenje je toliko naraščalo, da so močje pobijali žene, ker niso hotele verjeti prerokbi. Ker so ljudje tedaj lahkomišelnostno razmetavali denar in imetje, so živeli pozneje v veliki bedi, pomanjkanju in stiskah.

Vesele zgodbe o koncu sveta.

Čeravno ni poglavje o napovedbah glede konca sveta v zgodovini nič kaj razveseljivo, so vendar bile tudi te prerokbe večkrat spremljane od smešnih

»Tudi jaz. A saj veste, kaki so časi. Torej boste? Naročim v mestu, na gradu, da bodo pazili. Vzemite, prosim, to malenkost. Nič se ne branite: ženo imate in otroke.«

»Za te vzamem. Bog vam povrni, gospod!«

Od tedaj je prihajal sin mestnega pisarja pogostoma na ptujski grad. Ako ni mogel čez dan, ves dan zaposlen, je gotovo prišel zvečer.

Takoj drugi dan po pogovoru s krojačem in po stovesu od Rozke, ki ji je povedal, da zaradi njene in svoje časti, ker bi po morebitnem spopadu s fanti obeh dobro ime trpelo, nekaj časa ne bo prihajal, se je oglasil pri kastelanu Kozmu na ptujskem gradu. Prosil ga je, naj bi skrbno pazil, bi li zaplapolali kdaj ob hajdinski cerkvi trije ognji.

Starec je obljubil in pazil. Ob večerih je prihajal k njemu Dominik; zlasti po dnevih, ko ni nikogar s Hajdine videl in ničesar slišal, kako je na Hajdini.

Postajala sta navadno ob mogočnem obzidju in zamišljena, oba polna težkih skrbi, strmela dol v deželo, Dominik večinoma tja proti Hajdini.

Čudovit prizor jima je nudil svet naokoli. Kamorkoli je plalo oko, vsepovsodi so goreli in tleli kresovi. Najprej so jih bili zažigali — že ob prejšnjih kugah — ptujski begunci v Halozah. Bilo je to dogovorjeno znamenje sorodnikom in znancem, da so še živi. Netili so jih tudi samotno stanujoči kmetje.

Po navadi planincev so naznanjali z njimi oddaljenim sorodnikom, da imajo v hiši mrliča. Zakaj da še žive — čemu bi naj to sporočali? Zahvaljen Bog, ki nevarnost še odganja, morilko še kroti!

Tako je prvotno znamenje življenja kar samo ob sebi postalo znanilka smrti.

Polagoma so jih pričeli netiti vsepovsodi, ker so mnogi trdili, da ogenj zrak čisti, dim strupene kali mori. Tako je bila tudi zdaj dežela polna ognjev, vsa v dim zavita.

Dominik in Kozma sta strmela v to množico ognjev, z rdečimi gloriolami okrašenih. Kakor velike oči, nemirno, plašno v skrivnostno, z morečimi strupi nasičeno noč mežikajoče, so se jima večkrat zadeli kresovi.

Ločila sta se navadno pozno v noč. Tedaj je kastelan s svojo počasno besedo očetovsko-toplo tolažil:

»Glejte, gospod Dominik, dan je minil za vas spet dobro. Upajva, da ne bo nobeden nesrečnejši. Mislim, da bo v kratkem te groze konec. Ali mislite, da ne?«

Mladenič je zdihnil. Toplo je stisnil starcu roko, v zahvalo za tolažečo besedo. Počasi je stopal dol v mesto, z novim upanjem in ob enem večjim in večjim strahom v srcu.

(Dalje prihodnjič.)

enkrat prav nič ne bom delal. Drugače se sicer tudi nič ne učim, torej nič ne delam, ali danes sem sklenil, da popoldne noma nič ne delam.

Ne razume. Resnega obraza je stopil v črno oblečen mož v upravo nekega časopisa. — »Prosim, koliko stane objava osmrtnice v vašem listu?« je vprašal uradnico. Gospodična: »Tri dinarje centimeter.« — Mož je nekoliko pomislil ter se obrne k vratom, rekoč: »Ne bo nič, to je mnogo predrago.«

Gospodična: »Kako to, predrago?« — Mož: »Kaj pa mislite, 3 dinarje centimeter! Moj ubogi stric meri pa 1 meter in petinosemdeset centimetrov!«